

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Den 26. juni 2017

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Skoleudvikling og fremragende undervisning for en god begyndelse i livet COM(2017) 248

1. Resumé

Kommissionen offentliggjorde meddelelsen ”Skoleudvikling og fremragende undervisning for en god begyndelse i livet” den 30. maj 2017. Meddelelsen blev offentliggjort sammen med en meddelelse om en ny EU-dagsorden for videregående uddannelse, et forslag til en rådsbenstilling om sporing af færdiguddannede og et forslag til forordning om etablering af et europæisk solidaritetskorp som en del af opfølgningen på Kommissionens Unge-pakke af 7. december 2016 om en styrket indsats over for Europas unge. Formålet med meddelelsen er at påpege, hvor Kommissionen ser de største udfordringer for medlemsstaternes uddannelsessystemer på det almene skoleområde, og foreslå initiativer, der kan understøtte medlemsstaterne i deres reformer af de nationale skolesystemer inden for de identificerede områder – med respekt for den nationale kompetence på uddannelsesområdet.

I meddelelsen identificerer Kommissionen tre områder, hvor der er behov for handling, og hvor støtte på europæisk plan kan bidrage til løsning af udfordringerne. Det anerkendes samtidig, at EU-landenes uddannelsessystemer er mangfoldige, og der ikke findes en ”one-size-fits-all”-løsning.

- Udvikling af bedre og mere inkluderende skoler
- Støtte til læreres og skolelederes indsats for at opnå undervisning og læring af høj kvalitet
- Governance af skoleuddannelsessystemerne – hvordan bliver de mere effektive og retfærdige

Inden for disse tre områder foreslår Kommissionen en række tiltag til understøttelse af medlemsstaternes egne initiativer, heriblandt styrket brug af Erasmus+ på forskellige områder inden for skoleområdet, styrkelse af eTwinning og andre online-redskaber, styrket samarbejde med OECD og mere udveksling af bedste praksis og peer-læring blandt EU-landene.

Regeringen hilser overordnet set Kommissionens meddelelse om skoleudvikling og fremragende undervisning velkommen. Flere af de forhold, som Kommissionen peger på i meddelelsen, arbejdes der allerede med i Danmark bl.a. i regi af folkeskolereformen. Endvidere er regeringen også enig i meddelelsens understregning af læreres og skolelederes helt centrale betydning for at opnå en skole af høj kvalitet for alle elever, hvilket ligger på linje med efteruddannelsesindsatsen for lærere og pædagoger i folkeskolereformen. Endelig støtter regeringen intentionen i meddelelsen om et styrket samarbejde med OECD bl.a. om dataindsamling, så parallelle tiltag undgås.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde meddelelsen *Skoleudvikling og fremragende undervisning for en god begyndelse i livet* den 30. maj 2017. Meddelelsen er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 31. maj 2017.

Denne meddelelse blev offentliggjort sammen med en meddelelse om en ny EU-dagsorden for videregående uddannelse, et forslag til en rådshenstilling om sporing af færdiguddannede og et forslag til forordning for etablering af et europæisk solidaritetskorp som en del af opfølgningen på Kommissionens Unge-pakke af 7. december 2016 om en styrket indsats over for Europas unge. Det er endvidere en reaktion på Det Europæiske Råds konklusioner fra december 2016.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med meddelelsen er at påpege, hvor Kommissionen ser de største udfordringer for medlemsstaternes uddannelsessystemer på det almene skoleområde, idet uddannelse af høj kvalitet vil hjælpe Europa med at nå sine økonomiske og sociale mål, og foreslå tiltag, der kan understøtte medlemsstaterne i deres reformer af de nationale skolesystemer inden for de identificerede områder – med respekt for den nationale kompetence på uddannelsesområdet.

Indhold

Meddelelsen peger på, at skolerne spiller en afgørende rolle i livslang læring, og derfor er der behov for at styrke kvalitet og effektivitet på dette område. Der identificeres følgende udfordringer som aktuelle for en række medlemsstater på det almene skoleområde, som i EU-sammenhæng forstås som dagtilbud, grundskolen og de gymnasiale uddannelser.

- Der er svagheder i udviklingen af elevernes kompetencer på skoleområdet. De seneste PISA-undersøgelser viser, at hver femte elev har vanskeligheder med at udvikle tilstrækkelige færdigheder i læsning, regning og naturfag, mange har ikke tilstrækkelige digitale færdigheder, og antallet af elever, der opnår meget høje resultater, er relativt lav i Europa.
- Skoleuddannelse udnyttes ikke altid fuldt ud til at fremme lighed og social retfærdighed. Det fremgår af de seneste PISA-undersøgelser, at uddannelsesmæssige resultater i høj grad hænger sammen med elevernes sociale baggrund, og at kønstereotyper stadig eksisterer.
- Tempoet i den teknologiske udvikling og den digitale udvikling har en markant indvirkning på vores økonomier og samfund, og skolerne er nødt til at tage bedre hensyn til denne virkelighed. 90 pct. af de jobs, der findes i dag, kræver allerede it-færdigheder på et vist niveau, og mange af nutidens skolebørn vil få jobs, der ikke eksisterer i dag.

På den baggrund identificerer Kommissionen i meddelelsen følgende tre områder, hvor der er behov for handling, og hvor samarbejde på europæisk plan kan bidrage til løsning af udfordringerne.

- Udvikling af bedre og mere inkluderende skoler
- Støtte til læreres og skolelederes indsats for at opnå undervisning og læring af høj kvalitet
- Governance af skoleuddannelsessystemerne – hvordan bliver de mere effektive og retfærdige.

Det anerkendes samtidig, at EU-landenes uddannelsessystemer er mangfoldige, og der ikke findes en ”one-size-fits-all”-løsning.

a) Udvikling af bedre og mere inkluderende skoler

Som supplement til de foranstaltninger, der træffes af medlemsstaterne, vil Kommissionen:

- Gøre partnerskaber mellem skoler og elevmobilitet mere tilgængelige i forbindelse med Erasmus+ og fremme deltagelse i eTwinning
- Udvikle et selvevalueringsredskab for digital kapacitet til skoler
- Støtte forbedringer i skolernes undervisning inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik (STEM) ved at fremme bedste praksis for samarbejde mellem skoler, videregående uddannelsesinstitutioner, forskere og virksomheder via Erasmus+
- Fremme politikeksperimenter inden for Erasmus+ om udvikling af flersprogsfagdidaktik og undervisning i klasser præget af mangfoldighed
- Støtte samarbejde mellem Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning og medlemsstaterne
- Fortsætte støtte til medlemsstaternes indsats for at tilbyde dagtilbud af høj kvalitet i tilstrækkeligt omfang og styrke samarbejde om bedste praksis.

b) Støtte til læreres og skolelederes indsats for at opnå undervisning og læring af høj kvalitet

Som supplement til de foranstaltninger, der træffes af medlemsstaterne, vil Kommissionen:

- Tilbyde politisk vejledning vedrørende læreres og skolelederes karrierer og professionelle udvikling gennem styrket peer-læring
- Forenkle adgangen og fremme mulighederne for, at kommende lærere kan opnå praktisk undervisningserfaring i udlandet med støtte fra Erasmus+
- Udvikle onlinefællesskaber og –ressourcer for skolefagfolk bl.a. gennem nye muligheder i eTwinning
- Videreudvikle synergier med OECD for at tilvejebringe fælles sammenlignelige data om skolepersonale.

c) Governance af skoleuddannelsessystemerne – hvordan bliver de mere effektive og retfærdige

Som supplement til de foranstaltninger, der træffes af medlemsstaterne, vil Kommissionen:

- På baggrund af det eksisterende samarbejde etablere en efterspørgselsstyret ordning for teknisk bistand i samarbejde med OECD for at hjælpe de medlemsstater, der frivilligt søger hjælp, med at udforme og iværksætte større skoleuddannelsesreformer
- Foreslå en fælles rapport om effektiviteten af omkostningerne inden for skoleuddannelse, der bygger på igangværende arbejde med OECD
- Udvikle målrettet politisk vejledning i samarbejde med medlemsstaterne og interessenter om kvalitetssikring gennem peer-læring og –rådgivning.

Afslutningsvis påpeges det i meddelelsen, at forbedring af skoleuddannelsen bør være en toprioritet, som det vil kræve tæt samarbejde mellem medlemsstaterne og EU at opnå. Reformen af uddannelsessystemerne er medlemsstaternes opgave, og Kommissionen er klar til at støtte med EU's redskaber. Blandt disse nævnes det europæiske semester som en velafprøvet drivkraft for reformer, det frivillige samarbejde inden for ET2020 (strategirammen for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet), den årlige rapport Education & Training Monitor, Erasmus+-programmet og afholdelsen af et uddannelsestopmøde planlagt til at finde sted i starten af 2018.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen i sig selv medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Meddelelsen i sig selv forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Meddelelsen blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 31. maj 2017. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde.

Danske Professionshøjskoler:

”Grundlæggende rummer meddelelsen ”Skoleudvikling og fremragende undervisning for en god begyndelse på livet” en række intentioner, der på flere områder er ratificeret i dansk politik bl.a. med Folkeskolereformen og de tilknyttede reformer af lærer- og pædagoguddannelsen.

Disse reformer understøtter hensigten om et generelt fagligt løfte, fremme social mobilitet og anerkendelse af det professionelle arbejde.

Flere større nationale projekter arbejder på at fremme den overordnede målsætning. AP-Møllerfondens folkeskoledonation på en milliard kroner er et eksempel på dansk strategisk arbejde, der har til formål at støtte, at undervisning i folkeskolen er af høj kvalitet. I Danmark er der altså allerede fokus på at fremme en lang række af de initiativer, der foreslås sat i gang i kommissionens strategi.

Professionshøjskolesektoren er dybt involveret i denne udvikling gennem implementering af nye uddannelser til lærer og pædagog, gennem efter- og videreudviklingsindsatser for pædagoger, lærere og ledere af børne- og skoleinstitutioner samt gennem forskning. På dette grundlag er professionshøjskolerne stærkt rustede til at spille en betydningsfuld rolle i forhold til kommende reformer.

Den danske model med uddannelse af lærere og pædagoger på professionshøjskoler giver en særlig stærk konstruktion med samling af undervisnings- og forskningsmiljøer i skolefagene. Der er således i sektoren et stærkt fagligt miljø for skolefagernes didaktik. Dette fokuspunkt er i mindre grad eksponeret i strategioplægget. I forlængelse heraf foreslår Danske Professionshøjskoler at indsatte emner som et ekstra punkt under afsnit 2, som eksemplificeret nedenfor.

Fagdidaktisk fokus på udvikling af differentierede læremidler

Koblingen mellem skolefagernes faglige indhold og elevens læring er et centralt grundlag for at fremme læring. Udvikling af nye digitale teknologier giver nye muligheder for at fremme læring, men det er væsentligt, at teknologierne kobles meget tæt til de faglige kerneområder. Et fornyet fagdidaktisk fokus vil kunne understøtte udvikling af nye digitale læremidler således, at læring af det faglige kerneindhold fremmes gennem flere differentierede medier.”

FTF:

”EU Kommissionen skal have ros for at sætte særligt fokus på vigtigheden af høj kvalitet i førskole og grundskoleområde. Det er helt centralt for børn og unges læring og kompetencer og dermed for deres fundament for at indgå i samfundet og senere på arbejdsmarkedet.

Meddelelsen indeholder et stort antal indsatsområder og rejser derfor spørgsmålet om, hvilke af de nævnte indsatser, der giver særlig værdi at samarbejde om på et EU niveau. Som meddelelsen selv understreger, er mangfoldig et afgørende kendetegn for skolesystemerne i medlemsstaterne, og der findes derfor ikke universalløsninger. ”One size fits all” løsninger skal ikke være et mål.

Det værdifulde ligger i den gensidige inspiration og udveksling af erfaringer. Det kunne være et styrket samarbejde om, hvordan det sikres, at alle unge opnår de ønskede nøglekompetencer, eller hvordan nye teknologier kan spille en stærkere rolle i undervisningen. Et spændende område i samarbejdet kunne også være, hvordan dannelsesdimensionen kan fremmes – et område der ikke fremgår tydeligt i Kommissionens meddelelse.

FTF er helt enig i vigtigheden af at betone, at lærerne har en grunduddannelse af høj kvalitet, samt mulighed for løbende faglig udvikling og samarbejde for at kunne levere undervisning af høj kvalitet.

FTF er betænkelig ved meddelelsens afsluttende overvejelser om ”en fælles forpligtelse”. Her nævnes det europæiske semester som en ”velafprøvet drivkraft for reformer” (side 12). Det må forstås sådan, at

semesterprocessen fremover efter Kommissionens opfattelse skal være et væsentligt fællesskabsinstrument til at fremme bestemte reformer indenfor førskole- og grunduddannelse. FTF kan ikke støtte en sådan udvikling, og opfordrer til, at der i det danske høringsvar tages forbehold for en sådan udvikling.”

Danske Lærerorganisationer International (DLi):

”Der er mange relevante elementer i Meddelelsen, herunder i afsnit 3 vedrørende læreres betydning for kvalitet i uddannelse og behovet for fokus på læreruddannelse og efter- og videreuddannelse af lærere.

Hvad angår Kommissionens invitation til et tæt samarbejde mellem EU, OECD og medlemsstaterne i forhold til at gennemføre reformer af uddannelsessystemer er det vigtigt at understrege betydningen af, at de sociale parter bliver aktivt involveret i denne proces. OECD har gentagne gange påpeget vigtigheden af dette, herunder at sikre, at de aktører der står for den praktiske gennemførelse af reformer skal inddrages og høres tidligt i reformprocesser. Derfor anser DLi da også, at forudsætningerne for et sådan samarbejde er, at de relevante nationale aktører, herunder lærerfagforeninger, bliver involveret fra starten.

Det samme gælder Kommissionens forslag om en fælles rapport om omkostningseffektiviteten inden for skoleuddannelse. Det nævnes i Meddelelsen, at interesserede interessenter kan involveres i samarbejdet. Det er helt afgørende, at de sociale parter, som minimum på europæisk niveau, men også om muligt på nationalt niveau involveres. Det betyder konkret, at ETUCE – Education Trade Union Committee for Education, skal inviteres til at indgå i samarbejdet.

Det er med beklagelse, at DLi noterer, at eksempelvis erhvervsuddannelsesområdet ikke er eksplicit beskrevet i Meddelelsen. Uddannelsessystemet skal ses som en sammenhæng, hvor alle dele af sektoren har en betydning for kvalitet og positiv udvikling for uddannelse, der kan fremme borgernes muligheder i eget liv, som aktive borgere i samfundet og på arbejdsmarkedet. DLi kunne også ønske, at der er større fokus på at sikre bedst mulige vilkår for de unge, der falder uden for uddannelsessystemet i kortere eller længere perioder, samt på samspillet mellem formel, ikke-formel og uformel uddannelse og læring.”

Kommunernes Landsforening (KL):

”Generelle kommentarer:

- Det kommunale niveau fremgår ikke tydeligt af meddelelsen. Decentralisering og skolernes øgede selvstyre nævnes flere gange, men det er ikke klart, hvordan det forholder sig til det kommunale niveau.
- Der kan med fordel inddrages et sammenhængende 0 – 18 års perspektiv, således at skoler og daginstitutioner ses som del af noget større.
- Det tværsektorielle samarbejde kan med fordel skrives frem, så det fremstår tydeligt, at skole og dagtilbud ikke er isolerede områder, men fungerer i samspil med fx sundhedsplejen.

Tekstnære kommentarer:

- Side 4: Det nævnes, at Kommissionen vil udvikle et selvevalueringsredskab for digital kapacitet. KL er meget interesserede i at vide mere om dette. Hvilke kriterier vil indgå, hvilke ”kompetencer” henvises der til, og hvordan skal skolernes holdninger til informations- og kommunikationsteknologi indgå?
- Side 7: Termen ”børnepasning” anvendes. KL foretrækker, at der anvendes et andet begreb som fx daginstitution (på engelsk early child care (svarende til Nordisk Ministerråds engelske terminologi på området)). Der tales ikke længere om pasning, men mere om læring i daginstitutioner.”

Dansk Industri (DI):

”DI kan generelt tilslutte sig hovedlinjerne i Kommissionens meddelelse om skoleudvikling og fremragende undervisning. Vi finder dog, at grundskolens vigtige rolle med at forberede børn til videre uddannelse efter grundskolen bør fremhæves mere, end tilfældet er, og især grundskolens betydning, når unge skal introduceres til erhvervsuddannelser og de mange uddannelses- og karrieremuligheder, der ligger der. I den forbindelse er det meget væsentligt, at erhvervsuddannelserne betragtes som et ligeværdigt tilbud til gymnasiet og ikke kun et tilbud til de, som bedømmes som bogligt svage elever.”

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Andre lande forventes at støtte meddelelsen, men mere detaljerede holdninger kan fremkomme, når meddelelsens enkelte tiltag behandles.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser overordnet set Kommissionens meddelelse om skoleudvikling og fremragende undervisning velkommen, der har til formål – med respekt for nærhedsprincippet – at støtte medlemsstaterne i at forbedre kvaliteten af deres skolesystemer og i at gennemføre reformer af disse. Regeringen finder, at meddelelsen peger på nogle væsentlige forhold og bakker op om Kommissionens forslag til at styrke skoleudviklingen med eksisterende Erasmus+-midler. Flere af de forhold, som Kommissionen peger på i meddelelsen, arbejdes der allerede med i Danmark bl.a. i regi af folkeskolereformen. Dette gælder bl.a. behovet for faglig udfordring af alle elever, reduktion af betydningen af social baggrund og en skole, der åbner sig og inddrager det omgivende samfund. Endvidere er regeringen også enig i meddelelsens understregning af læreres og skolelederes helt centrale betydning for at opnå en skole af høj kvalitet for alle elever, hvilket ligger på linje med efteruddannelsesindsatsen for lærere og pædagoger i folkeskolereformen. Endelig støtter regeringen intentionen i meddelelsen om et styrket samarbejde med OECD bl.a. om dataindsamling, så parallelle tiltag undgås.

Regeringen konstaterer dog, at kultur, foreningsområdet eller de praktisk/musiske fag generelt nævnes i meget ringe omfang i meddelelsen, og regeringen er af den opfattelse, at der med fordel også burde have været fokuseret på kulturområdet og betydningen af dels de praktisk/musiske fag i undervisningen, dels den model for samarbejder mellem folkeskolen og det omgivende kultur- og fritidsliv, som udgøres af den åbne skole i Danmark.

I forhold til dagtilbudsområdet glæder regeringen sig over, at meddelelsen også har fokus på høj kvalitet i dagtilbud. Det fremgår dog ikke ganske klart, hvad det konkrete formål er. Endelig finder regeringen, at det burde have været nuanceret i meddelelsen, at dagtilbud af høj kvalitet ikke blot er en investering på sigt, der gavner børns skoleresultater senere i livet, men at det også gavner deres trivsel og udvikling her og nu.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.